

ΑΛΙΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗ, ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑΞΑ,
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥΛΟΥΠΑΚΗ, ΝΙΚΟΣ ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

 HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
ΕΛΛΑΔΑ

Άνεμος
Ανανέωσης

 INZEB
INSTITUTE OF ZERO ENERGY BUILDINGS

 europe
direct
City of Athens

 CITY OF ATHENS ATHENS
DEVELOPMENT
AND DESTINATION
MANAGEMENT
AGENCY

 RESILIENT ATHENS

Επίσημη παρουσίαση της μελέτης: Παρασκευή 26 Μαΐου 2017 - Europe Direct Δήμου Αθηναίων

Το φαινόμενο της ενεργειακής φτώχειας

- ορισμός
  - νομοθεσία
  - επιπτώσεις
  - κατάσταση στην Ελλάδα
  - καλά παραδείγματα αντιμετώπισης σε διεθνές επίπεδο
-

Αλλαγές στην πολιτική - νέοι πολιτικοί άξονες

Ορισμός, δείκτες παρακολούθησης, χάρτης πορείας, παρατηρητήριο ενεργειακής φτώχειας

Ενημέρωση και Εκπαίδευση

Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων

Αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας

Ενεργειακή Φτώχεια (παγκόσμιο επίπεδο)

Η αδυναμία πρόσβασης σε βασικές ενεργειακές υπηρεσίες, όπως είναι ο ηλεκτρισμός, το φυσικό αέριο, η θέρμανση, η ψύξη κ.ά.

International Energy Agency

1,3-2,6 δισ. ανθρώπων στον πλανήτη ζει σε συνθήκες ενεργειακής φτώχειας, 50-125 εκατομμύρια στην Ευρώπη

- ❑ Η ενεργειακή φτώχεια αφορά στην αδυναμία πρόσβασης σε βασικές ενεργειακές υπηρεσίες και παροχές, αλλά **δεν είναι ταυτόσημη της εισοδηματικής φτώχειας.**

Δεν υπάρχει επίσημος ευρωπαϊκός ορισμός Ενεργειακής Φτώχειας

1ος ορισμός: 1979 – Μεγάλη Βρετανία

Ευρωπαϊκές χώρες με επίσημο ορισμό για την Ενεργειακή Φτώχεια*

- Γαλλία
- Σλοβακία
- Κύπρος
- Ιρλανδία
- Ουαλία
- Σκωτία
- Β. Ιρλανδία

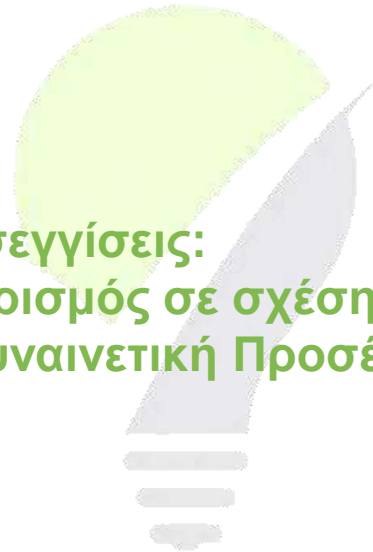

Αυστρία (ανεπίσημος)

Βέλγιο (ανεπίσημος)

Προσεγγίσεις:

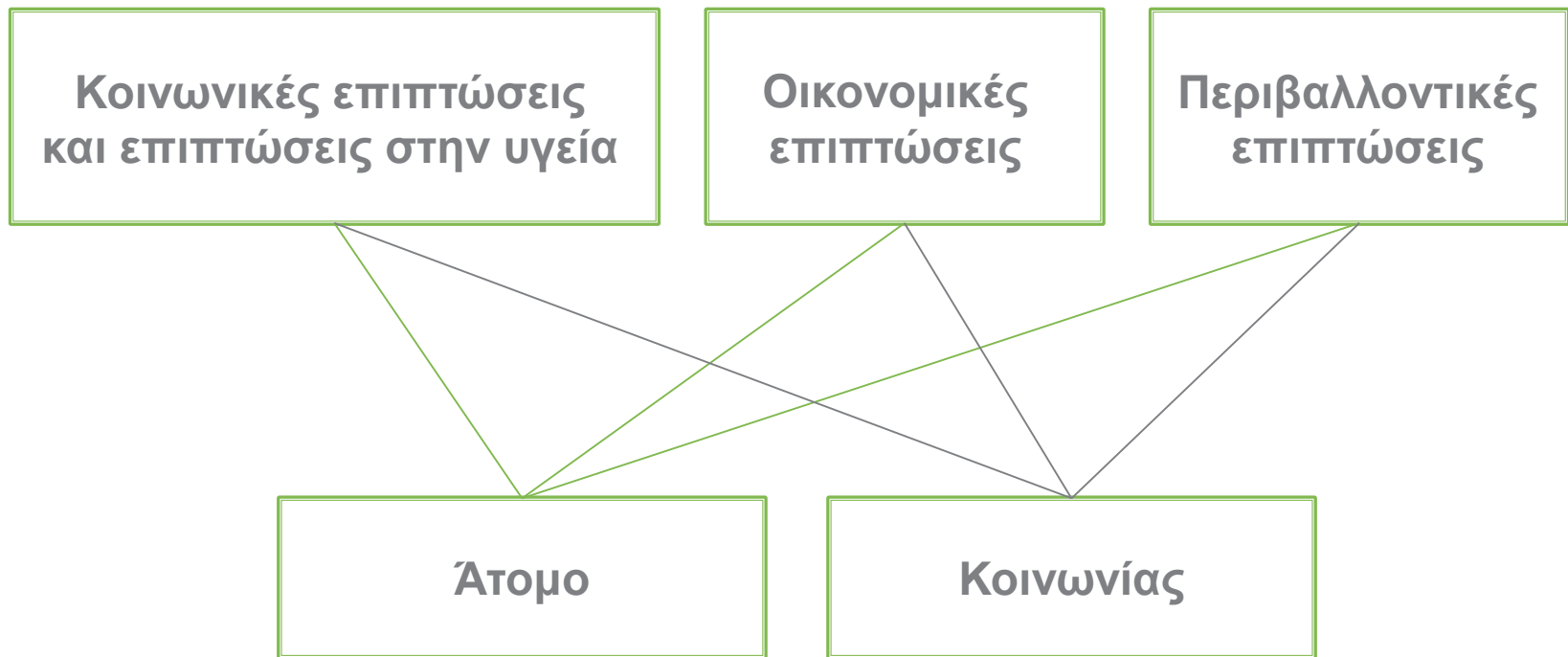
1. Ορισμός σε σχέση με τις δαπάνες
2. Συναινετική Προσέγγιση

* «Ενεργειακή φτώχεια – Εκτίμηση των επιπτώσεων της κρίσης και αναθεώρηση των υφιστάμενων και ενδεχόμενων νέων μέτρων στα κράτη-μέλη» | Γενική Διεύθυνση Ενέργειας – Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Επιπτώσεις της ενεργειακής φτώχειας

Άλλοι Παράγοντες που επηρεάζουν την κατάσταση

- Το μηνιαίο ή ετήσιο εισόδημα και γενικότερα η κοινωνική και οικογενειακή κατάσταση στην οποία βρίσκεται ένας πολίτης ή μια οικογένεια.
- Οι ιδιαίτερες προτιμήσεις του χρήστη σε σχέση με τις επιδιωκόμενες συνθήκες θερμικής άνεσης στο εσωτερικό της κατοικίας του.
- Η ποιότητα κατασκευής και η υφιστάμενη κατάσταση της κατοικίας.
- Το κόστος (τιμή) της ενέργειας σε σχέση και με το ύψος του εισοδήματος.
- Οι ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες και το μικροκλίμα της περιοχής.

Ελλάδα

Εκτίμηση της κατάστασης μέσω παρακολούθησης ορισμένων δεικτών:

- ποσοστό του εισοδήματος που αφορά στην κάλυψη δαπανών για την ενέργεια,
- υποκειμενικά ερωτηματολόγια (βαθμός ικανοποίησης από τις συνθήκες διαβίωσης, εκτίμηση ποσού δαπανών για ενέργεια κ.ά.), και
- ενεργειακή απόδοση των κτιρίων ως ένδειξη για την εκτίμηση της ενεργειακής φτώχειας μέσω των Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ).

«Η ενεργειακή φτώχεια συνδέεται με την κατάσταση όπου κάποιος πολίτης δεν έχει τη δυνατότητα να θερμάνει το σπίτι του έτσι ώστε να αισθάνεται υγιής»

«Ένα νοικοκυριό θεωρείται ότι βιώνει ενεργειακή φτώχεια όταν τα μέλη του δεν μπορούν να το κρατήσουν επαρκώς θερμαινόμενο με λογικό κόστος βάσει του εισοδήματός τους»

Έρευνα για την ενεργειακή φτώχεια στην Ελλάδα

Επαμεινώνδας Ε. Πανάς

Καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου

Αθηνών και πρόεδρος του Τμήματος

Στατιστικής

Προσπάθεια ορισμού της ενεργειακής φτώχειας

Συνήγορος του Πολίτη

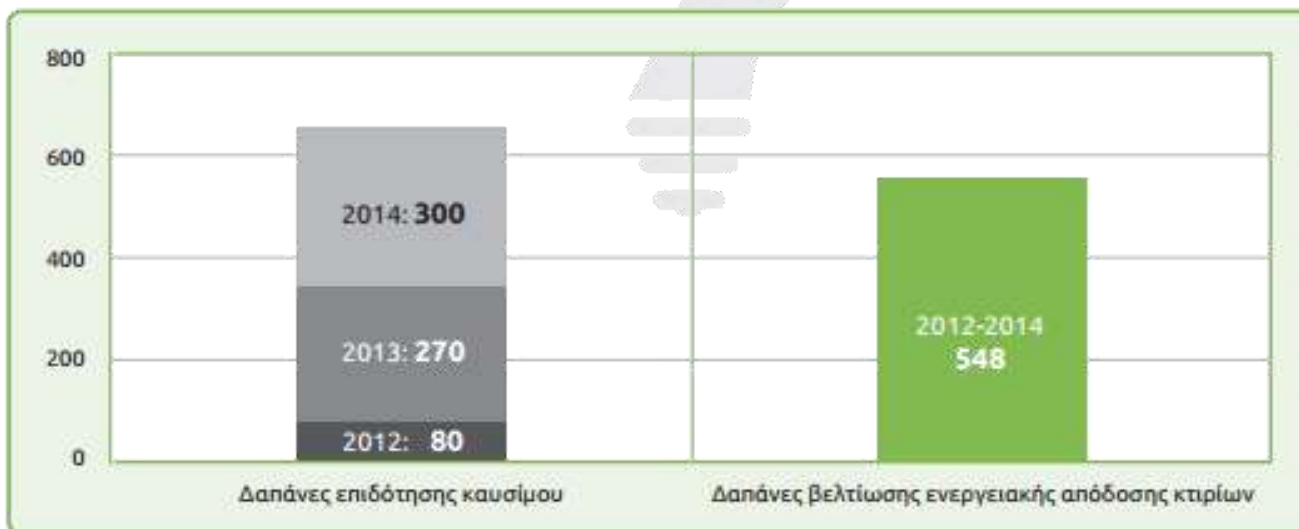

Ελλάδα

Έμμεσες πολιτικές αντιμετώπισης:

- Κοινωνικό οικιακό τιμολόγιο
- «Εξοικονόμηση κατ' οίκον»
- Επίδομα πετρελαίου θέρμανσης
- Συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης

ΓΡΑΦΗΜΑ 7: Κατανομή δαπανών για την επιδότηση καυσίμου και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων στην Ελλάδα (σε εκατομμύρια ευρώ)

Γενικό πλαίσιο

Διαμόρφωση μιας νέας συνεκτικής και ολοκληρωμένης στρατηγικής για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας, η οποία θα αντιμετωπίζει ολιστικά το πρόβλημα μέσα από ένα ενιαίο πρίσμα **κοινωνικής, περιβαλλοντικής και ενεργειακής** πολιτικής που συνδυαστικά θα επιδιώκει την επίτευξη:

- κοινωνικών στόχων
- περιβαλλοντικών στόχων
- ενεργειακών και κλιματικών στόχων
- δημοσιονομικών στόχων
- ενίσχυση των κοινοτικών κι αποκεντρωμένων μοντέλων παραγωγής ενέργειας, στο πλαίσιο ενός νέου οικονομικού και παραγωγικού μοντέλου.

Προτάσεις | Αλλαγές στην πολιτική – Νέοι πολιτικοί άξονες

Θεσμοθέτηση επίσημου ορισμού της ενεργειακής φτώχειας

Να εξετάζεται ο δείκτης των δαπανών για την ενέργεια σε σχέση με το εισόδημα, το υπολειπόμενο εισόδημα σε σχέση με τα όρια της φτώχειας και η ενεργειακή αποδοτικότητα του ακινήτου του νοικοκυριού, ώστε να προκύψει μια διαβαθμισμένη κλίμακα αξιολόγησης των ενεργειακά φτωχών.

Δείκτες παρακολούθησης

Προσδιορισμός κατάλληλων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών παρακολούθησης που να ενισχύουν τη συνοχή μεταξύ των επιμέρους πολιτικών.

Χάρτης πορείας για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας

Να περιγράψει τα βήματα που απαιτούνται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, σε μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δράσεις. Να υποστηρίζει τη σταδιακή μετάβαση από μια κοινωνική πολιτική που βασίζεται σε επιδόματα προς μια καινοτόμα πράσινη πολιτική που βασίζεται σε επενδύσεις των πολλών.

Λειτουργία του Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας

Ουσιαστικές αρμοδιότητες, κατάλληλη στελέχωση, συμπληρωματικότητα και συνεργασία με το ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας (υπό σύσταση).

Προτάσεις | Ενημέρωση και Εκπαίδευση

Ενεργειακοί σύμβουλοι

Διαμόρφωση ενός επιμορφωτικού προγράμματος για την κατάρτιση νέων ανέργων αποφοίτων και επιστημόνων ως ενεργειακών συμβούλων με γνώση και των θεμάτων ενεργειακής φτώχειας (βλ. πρόγραμμα Reach).

Εγκατάσταση έξυπνων μετρητών

Διεύρυνση της δράσης αντικατάστασης των αναλογικών μετρητών σε κατοικίες από έξυπνους μετρητές (υποχρέωση του ΔΕΔΔΗΕ που εκκρεμεί από το 2014). Η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών, σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες εκπαιδευτικές δράσεις, μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από μια σύμπραξη φορέων της αγοράς (βλ. πρόγραμμα Achieve).

Ενημερωτική ιστοσελίδα και τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης

Δημιουργία ενημερωτικής ιστοσελίδας που θα φιλοξενεί πληροφοριακό υλικό, εφαρμογές καταμέτρησης του εξοικονομούμενου οφέλους, προβολή πιστοποιημένων ενεργειακών εταιρειών, προμηθευτών, διαγωνισμούς κ.λπ., για τους πολίτες που ενδιαφέρονται να προχωρήσουν σε περαιτέρω εργασίες αναβάθμισης (βλ. πρόγραμμα Empowering).

**Μικρό αρχικό κόστος επένδυσης , ευκαιρίες για ανέργους,
προώθηση νέων τεχνολογιών, καινοτόμες υπηρεσίες**

Προτάσεις | Αύξηση Ενεργειακής Αποδοτικότητας των Κτιρίων (1)

Καθορισμός ενός συμβουλευτικού φορέα για την αξιοποίηση κοινοτικών πόρων σε σχέση με την ενεργειακή φτώχεια

Σκοπός η κατάρτιση ολοκληρωμένων σχεδίων δράσης από φορείς, αρχές ή συμπράξεις τους, για την αποτελεσματικότερη διαχείριση και αξιοποίηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων στους τομείς της ενέργειας, της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και των κοινωνικών ανισοτήτων, που πλέον αποτελούν ένα μεγάλο ποσοστό των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων.

Αξιοποίηση των Συμβάσεων Ενεργειακής Απόδοσης για έργα ενεργειακής αναβάθμισης

Πραγματοποίηση τοπικών δράσεων ενεργειακής αναβάθμισης μέσα από συμπράξεις φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με Εταιρείες Παροχής Ενεργειακών Υπηρεσιών (ΕΕΥ) υπό τη μορφή Συμβάσεων Ενεργειακής Απόδοσης (βλ. Arbed, Piccardie Pass Renovation).

- Συμβάσεις Διαμοιραζόμενου Οφέλους με μηδενική αρχική συμμετοχή του ωφελούμενου και επιδότηση ενός ποσοστού της επένδυσης.
- Συμβάσεις Διαμοιραζόμενου Οφέλους χωρίς επιδότηση ή Συμβάσεις Εγγυημένης Απόδοσης με μειωμένη ή χωρίς επιδότηση, σε συνδυασμό με χαμηλότοκο δάνειο.

Προτάσεις | Αύξηση Ενεργειακής Αποδοτικότητας των Κτιρίων (2)

Εφαρμογή, κατά προτεραιότητα, των πιο αποδοτικών μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας

Μεγιστοποίηση των οφελών από εφαρμογή των αποδεδειγμένα πιο αποδοτικών μέτρων ενεργειακής αναβάθμισης (με τη λογική του βέλτιστου κόστους και με βάση το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης της Κατοικίας και τις συστάσεις του Ενεργειακού Επιθεωρητή).

Σύνδεση ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων με προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης

Πολλές «αναλύσεις κινδύνου» έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι η ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών μειώνει το ρίσκο για «κόκκινα δάνεια», καθώς με τη μείωση των δαπανών για την ενέργεια οι δανειολήπτες διατηρούν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματός τους για την κάλυψη άλλων αναγκών, αλλά και για την αποπληρωμή του δανείου τους.

Η επίτευξη της ενεργειακής αναβάθμισης μπορεί να συνδυαστεί με μείωση του επιτοκίου και της μηνιαίας δόσης του ενυπόθηκου στεγαστικού δανείου, επιβραβεύοντας τον δανειολήπτη για την ενεργειακή αναβάθμιση, αλλά και για τη μείωση του ρίσκου της τράπεζας.

Προτάσεις | Αύξηση Ενεργειακής Αποδοτικότητας των Κτιρίων (3)

Προώθηση των συλλογικών σχημάτων για την εφαρμογή έργων ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών

Ο σχεδιασμός έργων ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών με συλλογικά χαρακτηριστικά (επίπεδο πολυκατοικίας), αλλά και η συλλογική διαχείριση του κτιριακού αποθέματος σε επίπεδο γειτονιάς (βλ. Carbon Coop) συμβάλλουν θετικά στα ποσοστά εξοικονόμησης αλλά και παραγωγής ενέργειας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο απαριθμούνται πολλά παραδείγματα από τέτοια διαφορετικά σχήματα/μοντέλα παρέμβασης και καλές πρακτικές (Renovation case studies, Renovate Europe Campaign 2016).

Διαμόρφωση πλαισίου για τις Μελέτες Ενεργειακής Αναβάθμισης και τα Πιστοποιητικά Ενεργειακής Απόδοσης κτιρίων ευάλωτων νοικοκυριών

Εξέλιξη των ΠΕΑ με τέτοιο τρόπο ώστε οι ιδιοκτήτες να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες για να σχεδιάσουν ριζικές ενεργειακές ανακαινίσεις και μέσω των αναβαθμισμένων ΠΕΑ να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία, π.χ. **Building Renovation Passports**.

Έμφαση στην πρόσβαση των ευάλωτων νοικοκυριών σε χρηματοδότηση με αξιοποίηση στο έπακρο των κοινοτικών πόρων και των συνεργατικών σχημάτων για οικονομίες κλίμακας και συνέργειες.

Προτάσεις | Αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (1)

Παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας από ΑΠΕ για ίδια χρήση

- ✓ Ενίσχυση των υφιστάμενων πολιτικών που δίνουν τη δυνατότητα ιδιοπαραγωγής και ιδιοκατανάλωσης ενέργειας από ΑΠΕ, αυξάνοντας τα κίνητρα προς τα νοικοκυριά που βιώνουν ενεργειακή φτώχεια μέσω εξασφάλισης πόρων για τις αναγκαίες επενδύσεις, εκπαίδευσης και υποστήριξής τους από σχετικούς υποστηρικτικούς φορείς (στο πλαίσιο κοινωνικών πολιτικών).
- ✓ Ευνοϊκό πλαίσιο για εγκατάσταση ΑΠΕ για ιδιοπαραγωγή και ιδιοκατανάλωση ενέργειας μέσω χαμηλότοκου δανεισμού, καθώς και μέσω ενός συνδυαστικού προγράμματος ρύθμισης κόκκινων δανείων, που θα συμπεριλαμβάνει μείωση επιτοκίων σε συνέχεια της επίτευξης μείωσης στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος και ενέργειας για θέρμανση/ψύξη/ζεστό νερό χρήσης.
- ✓ Τροποποίηση και προσαρμογή προγραμμάτων, όπως το «Εξοικονόμηση κατ' Οίκον», συμπεριλαμβάνοντας παρεμβάσεις εγκατάστασης ΑΠΕ στις κατοικίες μέσω Συμβάσεων Ενεργειακής Απόδοσης.

Προτάσεις | Αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (2)

Δημιουργία και ενίσχυση ενεργειακών συνεταιρισμών

Το επίπεδο του δήμου/γειτονιάς είναι το πλέον κατάλληλο επίπεδο παρέμβασης για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας μέσα από τη δημιουργία ενεργειακών συνεταιρισμών με κύριο στόχο την παραγωγή, αποθήκευση και πώληση της πλεονάζουσας ηλεκτρικής ενέργειας.

Στην Ευρώπη υπάρχουν σήμερα πάνω από 2.500 ενεργειακοί συνεταιρισμοί που έχουν τη δυνατότητα να είναι παραγωγοί ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, αλλά και να λειτουργούν σε πολλές περιπτώσεις και ως πάροχοι ενέργειας.

Εφοδιασμός ενέργειας από ΑΠΕ σε προσιτές τιμές, ατομικά ή από κοινού

Σε αρκετά κράτη-μέλη αναδύονται όλο και πιο συχνά συλλογικοί σχηματισμοί και πρωτοβουλίες σε επίπεδο κοινοτήτων (εταιρείες ενεργειακών υπηρεσιών, φορείς συγκέντρωσης, διαμεσολαβητές, εταιρείες διαχείρισης δεδομένων, οργανώσεις καταναλωτών), που βοηθούν τους πολίτες να επιτύχουν καλύτερες συμφωνίες προσφοράς ενέργειας, ενώ παράλληλα τους απαλλάσσουν από τις διοικητικές διαδικασίες και τις περίπλοκες αναζητήσεις.

Έμφαση στους συλλογικούς σχηματισμούς και τις συμπράξεις μεταξύ νοικοκυριών (ιδιοκτητών και ενοικιαστών), δήμων, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων κ.ο.κ.

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
ΕΛΛΑΔΑ

www.gr.boeif.org

www.inzeb.org

www.anemosananeosis.gr